

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Szóts József ügyvéd által képviselt Zrt. felperesnek a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség alperes ellen környezetvédelmi ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2008. március 10. napján kelt 14.K.22.169/2007/5. számú jogerős ítélete ellen a felperes által 6. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem, és az alperes által 3. sorszám alatt benyújtott csatlakozó felülvizsgálati kérelem elbírálása folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 14.K.22.169/2007/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a Legfelsőbb Bíróság a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 36.000 /harminchatezer/ forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelem illetéke az állam terhén marad.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes számára a Baranya Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága a 2007. február 7. napján jogerőre emelkedett 5190/13/2006. számú határozatával engedélyezte, hogy a 2007. évi erdőgazdálkodási tervben foglalt munkálatokat a határozatban tett megkötésekkel elvégezze.

A határozat - a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2006. december 22. napján kelt 10.041-17/2006. számú szakhatósági állásfoglalásának megfelelően - a felperes tulajdonában álló, konkrétan meghatározott egyes erdőrészekre

vonatkozóan korlátozásokat írt elő; ezen belül a fakitermelést időben, továbbá esetenként helyileg is korlátozta. A korlátozások miatt 2007. február 26-án a felperes a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról szóló 276/2004. /X. 8./ Kormányrendelet /a továbbiakban: R./ 10. § /2/ bekezdésére hivatkozással kártalanítási kérelmet terjesztett elő az alperesnél. Módosított kérelmében kártalanítási igényét 7.771.111 Ft-ban jelölte meg, amely a fakitermelésből törölt erdőrészek, facsoportok értékvesztéséből állt nála elő.

Az alperes a 2007. október 20. napján kelt 434-28/07. számú határozatával a kártalanítási igényt elutasította.

A határozat indokolásában hivatkozott arra, hogy a felperes számára előírt korlátozások az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény /a továbbiakban: Etv./ 62. § /3/ bekezdésén alapultak, vagyis az erdészeti hatóság a tarvágás engedélyezésekor természeti területen előírhatja a faállomány 10 %-ának mértékéig fák (hagyásfák) visszahagyását. Az előírt facsoportok ezen mértéket nem haladták meg; ennek megfelelően nem került sor természetvédelmi okból korlátozás, illetve tilalom elrendelésére, így a kártalanítási igény alaptalan.

Hivatkozott az alperes a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény /a továbbiakban: Tvt./ 72. § /2/ bekezdés a/ pontjára, és így arra, hogy a felperes részére a gazdálkodási korlátozást a Tvt. 37. § /3/ bekezdése értelmében írták elő, ezért a felperes részére kártalanítás nem jár.

Megállapította azt is az alperesi határozat, hogy a tényleges kár fogalma a Ptk. 355. § /4/ bekezdése szerint nem terjed ki az elmaradt haszon megtérítésére.

A Tvt. 72. § /1/ bekezdése kizárólag a tényleges kár megtérítését teszi lehetővé, és a felperes a le nem termelhető erdőrészek faválasztékának ellenértékét jelölte meg kárként, csökkentve a fakitermelés költségével. Ez a kár kieső árbevételnek, vagyis elmarad haszonnak tekintendő, amely így nem téríthető meg.

A felperes keresetében az alperes határozatának felülvizsgálatát és hatályon kívül helyezését, kártalanítási igénye jogalapjának megállapítása mellett a megismételt eljárás keretében szakértő bevonásával a kártalanítási igény összecszerűsége vonatkozásában is érdemi határozat hozatalára kérte kötelezni az alperest.

Álláspontja szerint a Tvt. 72. § /1/ bekezdése alapján részére a kártalanítás jogalapja megállapítható, és kérelmét ezen jogszabályhely, nem pedig a Tvt. 72. § /2/ bekezdése szerint kellett elbírálni.

Tévesen minősítette az általa megjelölt kárt az alperes elmaradt haszonnak. Az általa megjelölt kieső árbevétel nem azonos fogalom az elmaradt haszonnal, vagyis az árbevételnek csak egy része a haszon, a másik része azonban a fa vágás-életkoráig felmerülő

költségeinek megtérülése, amelynek elmaradása vagyoncsökkenést eredményez, és így tényleges kárt jelent. E kettő arányának meghatározása szakkérdés, de az alperes e körben a szükséges bizonyítási eljárást nem folytatta le.

A megyei bíróság a felperes keresetét alaptalannak értékelte, és azt elutasította.

Ítéletének indokolásában a Tvt. 37. § /3/ bekezdésére, 72. § /1/ bekezdésére, /2/ bekezdés a/ pontjára hivatkozással megállapította, hogy a kártalanítási kérelemmel érintett erdőrészletek vonatkozásában a természetvédelmi hatóság a felperes részére gazdálkodási korlátozást írt elő a hagyásfa-csoportok előírásával.

Nem értett egyet a megyei bíróság az alperes azon álláspontjával, mely szerint a szakhatósági állásfoglalásban írtak nem alapozzák meg a korlátozás megállapítását; ugyanis a természetvédelmi hatóság határozatának része az arra történő utalás folytán a szakhatósági korlátozás.

Az alperes álláspontja szerint a Tvt. 37. § /3/ bekezdése alkalmazására került sor ezen szakhatósági állásfoglalás kiadásakor.

A megyei bíróság álláspontja - ezzel ellentétben - az volt, hogy a Tvt. 37. § /3/ bekezdését azonnali beavatkozásnak igénylő károsítás, veszélyeztetés vagy zavarás esetén kell alkalmazni, és a felperes részéről ilyen tevékenység nem állt elő; a természetvédelmi hatóság a felperes rendes éves gazdálkodási tervének jóváhagyásakor írt elő gazdálkodási korlátozást.

Mindezek alapján a Tvt. 72. § /2/ bekezdés a/ pontja szerinti kizáró rendelkezés nem alkalmazható, így megállapítható, hogy a felperes kártalanítási igényének jogalapja fennáll.

Kifejtette a megyei bíróság, hogy ugyanakkor a Tvt. 72. § /1/ bekezdése kizárólag a tulajdonos, illetve a jogszerű használó tényleges kárát rendeli megtéríteni kártalanítás formájában.

Tekintettel arra, hogy a felperes a kártalanítási igényét a természetvédelmi korlátozással érintett erdőrészletek, facsoportok értékvesztésében jelölte meg, és ezen facsoportok jelenleg is a felperes tulajdonában, illetve használatában állnak, kitermelésük hiánya a felperesnél tényleges kárt nem, csupán elmaradt hasznat eredményezett, ezért az alperes határozata érdemben helytálló.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését kérte, a keresetében foglaltakat fenntartotta.

Arra hivatkozott, hogy az alperes határozata jogszabálysértően hagyta figyelmen kívül a Tvt. 72. § /1/ bekezdésében foglaltakat; a Tvt. 72. § /2/ bekezdését jogszabálysértően alkalmazta a Kormányrendelet 8. § /2/ bekezdésében megfogalmazott döntési kötelezettsége keretében tévesen döntött elutasítóan a

kártalanítási igény-bejelentés jogalapjáról, és ezáltal jogellenesen nem döntött az igény mértékéről.

Az alperes határozata sérti a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény /a továbbiakban: Ket./ 50. § /1/ bekezdését, 58. /1/ bekezdés a/ pontját, 72. § /1/ bekezdés e/ pontját, ea/, eb/ és ef/ alpontjainak rendelkezését, és azáltal, hogy a hatóság nem tisztázta a döntéshozatalhoz szükséges tényállást, nem rendelt ki szakértőt olyan kérdésben, melyhez különleges szakértelem szükséges, erre figyelemmel határozatának indokolása is hiányos.

Az alperesi jogszabálysértés folytán a megyei bíróság ítélete is sérti mindezen rendelkezéseket, valamint a Pp. 221. § /1/ bekezdését és 339. § /1/ bekezdését.

Előadta, hogy a hagyásfák visszahagyására történt hatósági kötelezéssel az érintett faanyag társaságuk számára erdőgazdálkodási szempontból elveszett, az sem most, sem a későbbiekben nem termelhető le; ezért a kártalanítási igény szempontjából közömbös az, hogy a hagyásfának visszaadott facsoportok formálisan még most is társaságuk használatában vannak, a kártalanítási igény-bejelentés ezért nem időelőtti.

A perbeli gazdálkodási tilalommal érintett hagyásfák le nem termelhetősége - ráfordításaik meg nem térülése - társaságuknak tényleges kárt okoz.

Hivatkozott arra a felperes, hogy a perben becsatolt az általa felkért okleveles erdőmérnök, erdőszeti igazságügyi szakértő más, hasonló ügyben készült kárszámításra vonatkozó szakvéleményét, és bizonyítási indítványt tett jelen ügyben is igazságügyi szakértő kirendelésére, a kieső árbevételén belül a tényleges kár és az elmaradt haszon arányának meghatározására.

A megyei bíróság a bizonyítást mellőzte, a mellőzés indokait az ítélet indokolása nem tartalmazta.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult, ugyanakkor az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet indokolásának részbeni megváltoztatását kérte.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelemben hivatkozott arra, hogy a megyei bíróság ítéletének indokolása ellentétes a Tvt. 72. § /1/ bekezdésének rendelkezésével.

E körben előadta, hogy a körzeti erdőtervezés egy tervezési-igazgatási folyamat, nem pedig államigazgatási, azaz hatósági jogkör gyakorlása, kártalanítási igénybejelentésnek pedig csak az államigazgatási határozatokból származó károk esetében van helye; így a körzeti erdőtervre, illetve az abból származó üzemtervre kártalanítási követelést alapítani nem lehet. Az erdőtervi előírásból adódóan sem szerzett jogot ezek letermelésére a felperes, külön korlátozás elrendelésére sem került sor.

Kifejtette az alperes, hogy az erdészeti hatóság határozatának jogerőre emelkedésével a gazdálkodó a tevékenységet bármikor megkezdheti, ezért a hagyásfa-csoportok szakhatósági állásfoglalásban történő előírása is a természeti kár megelőzését szolgálja. Ezek kitermelése a védett, vagy természetes folyamatokban szerepet játszó élő szervezetek életterének teljes körű elpusztulásával járna, így a természeti kár bekövetkezésének objektív feltételei fennálltak.

Álláspontja szerint, ha egy korlátozást, tilalmat szakhatósági állásfoglalással el lehet rendelni, úgy a természeti kár megelőzése érdekében is szakhatóságként el lehet járni. Különösen igaz ez azon esetekre, amikor a jogszabály a szakhatósági közreműködést írja elő. Ennek megfelelően nem lehet a Tvt. 37. § /3/ bekezdését megszorítóan - csak a hatósági határozattal elrendelt korlátozásokra vonatkozóan - értelmezni. A megszorító értelmezés arra vezetne, hogy egy természetvédelmi hatóság engedély nélkül végezhető, de a védett természeti területet károsító, veszélyeztető tevékenységtől való eltiltás esetén - mivel az megfelel a 72 § /2/ a/ pontja szerinti kimentési oknak - nem járna kártalanítás, míg ha a természetvédelmi hatóság szakhatóságként közreműködik egy eljárásban, és ezért a 37. § /3/ bekezdése szerinti tiltást nem tud elrendelni, akkor járna kártalanítás; ez pedig diszkriminatív jogalkalmazásra vezetne.

Mindezek szerint megállapítható, hogy hiányzik a felperes kártalanítási igényének jogalapja is, és ennek megfelelően kérte a jogerős ítélet indokolási részének megváltoztatását az alperes.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § /1/ bekezdésének megfelelően tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem is alaptalan.

A felperes felülvizsgálati kérelme kapcsán a Legfelsőbb Bíróság rámutat a következőkre.

A felperes kártalanítási igényét a perben rendelkezésre állt iratanyag tanúsága szerint egyértelműen a fakitermelési lehetőségekből törölt erdőrészletek, facsoportok 2007. évi értékvesztésére alapította.

A felperes a közigazgatási eljárás során nem terjesztett elő bizonyítási indítványt az árbevétel-kiesés, valamint az erdőgazdálkodási tevékenység során meg nem térülő költségei elhatárolására, hanem - éppen ellenkezőleg - az elmaradt haszon számítására vonatkozó iratokat nyújtott be bizonyítékként, a fakitermelési lehetőségből törölt erdőrészletek, facsoportok fatérfogatának és választékának igazolására szolgáló iratokat, a

fatömeg-becslési jegyzőkönyveket, valamint az igénybejelentésben írt egységárák bizonyítására szolgáló iratokat, számlákat csatolt. A kártalanítás szabályairól az R. 5. § /1/ bekezdése, 7. § /1/ és /3/ bekezdése rendelkezik. E jogszabályi rendelkezésekből következik, hogy a bizonyítási teher a felperes oldalán áll fenn; az igénye elbírálásához szükséges iratokat, nyilatkozatokat neki kell csatolnia.

Mint ahogy arra már a Legfelsőbb Bíróság korábbi eseti döntésében is hivatkozott, kárigény eredményesen csak akkor érvényesíthető, ha a felperes - egyéb igazolások mellett - bizonyítékokkal is alátámasztja a jogerős határozat által elrendelt korlátozás, tilalom és a kár bekövetkezte közötti okozati összefüggést. Az okozati összefüggés fennállásának bizonyítására tehát a felperes köteles.

Sem a közigazgatási eljárás során, sem a perben a felperes által becsatolt iratok nem voltak alkalmasak annak igazolására, hogy a szakhatóság intézkedése és a tényleges kár bekövetkezése között okozati összefüggés fennáll.

Megjegyzí a Legfelsőbb Bíróság, hogy ennek vizsgálatára egyébként - a felülvizsgálati kérelemben írtakkal ellentétben - az alperes szakértőt rendelt ki a közigazgatási eljárás során. A szakértő meg is állapította a 635-06/07. számú iratban, hogy a felperes által csatolt iratok alkalmasak a fakitermelési lehetőségéből törölt facsoportok fatérfogatának és egységárainak igazolására.

Az alperesnek azonban nem az elmaradt haszonról, hanem a tényleges kárról kellett döntenie. Ez utóbbiról a szakértő kimondta, hogy kár bekövetkezéséről akkor lehet beszélni, ha a fennmaradó hagyásfákban minőségromlás következik be; helyszíni bejárásaikon erre utaló jeleket azonban nem tapasztaltak.

Nyilvánvaló tehát, hogy a felperes a kárát abból származtatja, hogy a hatóság nem engedélyezi az adott facsoport letermelését, és így az a fa használati lehetőségei köréből kiesik; ez pedig egyértelműen elmaradt haszonnak, és nem tényleges kárnak tekintendő, melynek megtérítésére az R. nem ad lehetőséget.

Megjegyzí a Legfelsőbb Bíróság, hogy a felperes költségei meg nem térülésére a közigazgatási eljárás során nem hivatkozott, azt csak a perben hozta fel; az erre vonatkozó alperesi eljárás és döntés felülvizsgálatára tehát a megyei bíróságnak nem volt lehetősége.

E körben az alperes eljárási mulasztást nem követett el a Ket. 51. § /1/ bekezdése szerinti felhívást intézett a felpereshez.

Hangsúlyozza azt is a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú periratokra utalással, hogy az alperes a közigazgatási perben bizonyította, hogy a fa vágás-érettségi koráig felmerülő költségek más erdőrészek letermelésével biztosíthatóak. Ennek igazolására becsatolta a felperes használatában álló erdők fafajonkénti

korosztály-táblázatát, amely azt igazolta, hogy a felperes a költségei megtérítését más erdőrészletek letermelésével biztosítani tudja. Az erdőgazdálkodási tevékenység ugyanis egy tíz éves erdőgazdálkodási cikluson belül zajlik, amelyben maga a gazdálkodó tervezi meg, hogy mely területeken milyen időbeli ütemezéssel hajtja végre - éves lebontásban - a fakitermeléseket. Ezen az alapon helyezkedett az alperes azon álláspontra, hogy ha vannak is kieső költségek, azt csak az üzemtervi ciklus lejártával lehet megmondani - ami még nem következett be -, és ennyiben a felperes kártalanítási igénye időelőttinek is tekintendő.

Rámutat arra is a Legfelsőbb Bíróság, hogy az általa hivatkozott kieső költségeket a felperes sem tudta a perben bizonyítani. A csatolt szakvélemény az ún. forgalmi, vagy kitermelési értékszámítást tartalmazza, amely az egyes választékok fatérfogata, szorozva a választékárral, és csökkentve a fahasználati költséggel. Ez a számítási módszer azonos az elmaradt haszonnal, és nem minősül tényleges kárnak. Maga a szakvélemény sem vezeti le a tényleges kár számítási módszerét.

Egyetértett a Legfelsőbb Bíróság az alperes és a megyei bíróság azon álláspontjával, hogy a felperes kérelme és az általa csatolt bizonyítékok a fakitermelési lehetőségéből törölt erdőrészletek, facsoportok értékvesztésére vonatkoztak, amely az elmaradt haszonnal azonos, így a felperes kártalanítási igénye a Tvt. 72. § /1/ bekezdése értelmében nem volt teljesíthető.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében foglalt - a jogerős ítélet indokolásával szemben támasztott - kifogás kapcsán a Legfelsőbb Bíróság álláspontja a következő.

A Tvt. 72. § /1/ bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a védett természeti területeken természetvédelmi érdekből elrendelt gazdálkodási korlátozás, illetve tilalom esetén a jogszerű használó tényleges kárát meg kell téríteni.

Kártalanítás tehát a jogszerűen elrendelt korlátozások esetén jár az esetben is, ha korábban körzeti erdőterv, illetve az abból származó üzemterv hozatalára került sor. Ha a nem vitás gazdálkodási korlátozás a használót ért tényleges kárt eredményez, annak megtérítése alappal igényelhető.

A Tvt. 37. § /3/ bekezdésének értelmezését illetően pedig a Legfelsőbb Bíróság már több határozatában (Kfv.III.37.483/2006., Kfv.IV.37.244/2007.) rámutatott, hogy a törvény ezen rendelkezése akkor alkalmazható, ha a tulajdonos, vagy a jogszerű használó a védett természeti területet károsítja, veszélyezteteti vagy jogellenesen zavarja, és e tevékenység megelőzése vagy megakadályozása érdekében a természetvédelmi hatóság korlátozást vagy tilalmat ír elő.

A 37. § /3/ bekezdésében meghatározott jogellenes tevékenységet a felperes nem folytatott, vele szemben korlátozást, tilalmat elrendelő határozat hozatalára nem került sor, a hagyásfa-csoportok megtartása nem ezen okból történt.

Mindezek eredményeként a Legfelsőbb Bíróság a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet - a Pp. 275. § /3/ bekezdése alapján - hatályában fenntartotta.

Sem a felperes felülvizsgálati kérelme, sem az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme nem vezetett sikerre, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 270. § /1/ bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 81. § /1/ bekezdésének megfelelően akként döntött, hogy a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

A tárgyi illeték-feljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték viselésére a felperes a 6/1986. /VI. 26./ IM rendelet 13. § /2/ bekezdése értelmében köteles, míg az alperes személyes illetékmentessége miatt a csatlakozó felülvizsgálati kérelem illetékét a 13. § /1/ bekezdése és 14. §-a szerint az állam viseli.

Budapest, 2009. április 29.

Dr. Buzinkay Zoltán sk. tanácselnök, Dr. Fekete Ildikó sk. előadó bíró, Dr. Kárpáti Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő